

גליון
עריה

יום כיפור
שנת תשע"ב לפ"ק

פניני השער

בימת הכבוד לפירסום הגיוני תורה וחסידות
פנימי לאנ"ש

זמנים ניו יארק

הדלקה"נ: 6:13
מוצש"ק: 7:39
ירושלים
הדלקה"נ: 4:41
מוצש"ק: 6:33
מאנטריאל
הדלקה"נ: 6:09
מוצש"ק: 7:34
לאנדאן
הדלקה"נ: 6:10
מוצש"ק: 7:35

שער התלמיד

דברי הרב והתלמיד:

התקשרותם, התנהגותם, מעלתם והשפעתם

במשנתם של רבותינו תלמידי הבעש"ט

על התלמיד להקביל פני רבו ביום הכיפור שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלוקך וגו' (דברים טז, טז) כתיב שלוש מלא בוי"ו, כי שש פעמים צריך להקביל פני רב, בשלש רגלים, וראש השנה ויום כיפור ושמיני עצרת.

פנעה רזא

התלמידים היו בצל רבם מר"ה אלול עד אחר שמי"ע

שמענו מרבינו (הגה"ק רבי שאול בראך מקאשו) בהודגמות כשהיה מספר מנסיעותיו אל רבותיו הוא היה אומר, לא הייתי רגיל לנסוע אל רבותי על שבת! לתמימה השומעים דבריו, שידעו עליו שהיה מתאבק בשפר רגלי רבותיו זמנים ארוכים, המשיך ואמר: נסעתי על כמה שבתות ארבע או חמש, ולא שבת אחת", "לנסוע על שבת אחת אין בו כדי ללמוד ולקבל הדרכה הנחוצה. ... הראשונים היו נוהגים לנסוע ולבלות חרשים כסדרן אצל רבותיהם, היו שנסעו ברא"ה אלול ונשארו עד אחרי יום הכיפורים ואף עד אחר שמיני עצרת.

שאול בחור ה

הייטב לב לתלמידו: בחטאים היינו ביחד

– ולתשובה אתה מניח אותי לבר?

סיפר לי הגה"צ מפאיע שליט"א [זצ"ל], שמעתי מאבי הגה"צ ר' יחזקאל שרגא זצ"ל, זקני הגה"צ ר' שלמה דוב מבאגדאד זצ"ל ללמד אצל הרה"ק בייטב לב זצ"ל שלוש שנים, והייטב לב היה מכנהו "נפשיל", כי היה קצר קומה וצונם, והיינו בלי גוף. פעם אחת בעת שלמד השיעור והיה קשה לו איזה תוס', שאל הרב הייטב לב את תלמידיו: איפה הנפשיל, אמרו לו שאינו מרגיש טוב ושיש לו חום, אמר הייטב לב, אם היה הנפשיל כאן, היה אומר הפשט. על ימים נוראים נסע זקני הרה"ק מצאנו. פעם א' כשנפרד מרבו קודם הימים נוראים לנסוע לצאנו, אמר לו הייטב לב: נפשיל נפשיל! געזינדיגט האבן מיר אינאיינעם, און תשובה טאן לאזוט מיך איבער אליין.

שיח קיינים

מהר"ם / פנינים

שיבי נוגה ופניני אור מגזני רבותינו שרי התורה

חכם סופר

ענין תוספת יום הכפורים בכניסתו

וורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. כי הדבר נמשל לטמא מת שצריך טבילה שהוא בעצמו נכנס למקוה טהרו, אמנם קודם לזה יבוא הטהור ויורוק על הטמא מים טהורים. הכי נמי יום הכיפורים הוא יום מקוה ישראל, כולם נכנסים לטבול מצוואת צחנת עבירות, אך לולי הקדוש ברוך הוא זורק מים טהורים תחלה, הדיינו בשעה של תוספת יום הכפורים, מרם יעלה הגרדום לדון הקדוש ברוך הוא שולח התעוררות ועזר מקדש, ועל ידי זה יכולים לשוב ביום הכיפורים:

דרשות ל"ה א'

מהר"ם שיק

עיקר הדבר ברפואת הנפש לסלק מקור החולי

במדרש: לרוד ה' אורי וישעי (תהלים כז, ד) אורי ברא"ה וישעי ביוה"כ פ.

גיל המדרש דהנה ר"ה ויום הכיפורים, הוא הנותן והמלמד לאדם דיעה ובינה כי הכל בא לנו מיד ה', וראוי לנו לשבור לבנו אך מרדנו בה: אלקינו המח' אותנו ומטיב לנו ואין לנו מקום אלא לשוב לה', ועד"ז אני מפרש המדרש, אורי ברא"ה היינו שראש השנה מעורר לנו בזה וממילא בזה יפחד לבנו, אבל מיד עשה ה' רפואה וישעי ביום הכיפור ע"י התשובה ומחילת עון. אמנם עיקר הדבר ברפואת הגוף לסלק מקור החולה, וכן הוא במקור חולת הנפש לסלק סיבת החטא, ואחד מיסודי החטא שאנו משוקעים בתאות ובעניני עוה"ז ונדמה לנו זה לתכליתנו ולאשר עמודנו בעולם, וע"ז נחשב בהם בעינינו יותר מהכל, ואת נשים אף לבנו כי אלו ענינים הבל ואין בהם ממש, ואיך אפשר שיבא ה' את האדם לחבל זה, וכי לזה ה' הקב"ה מייחד שמו על האדם, וכל מעשה ה' הוא נצחיו ורק זה יהי חשוב בעיניך הנצחיות.

וילך, קצה

משמרת אלעזר

לבישת הקיטל מראה על מסירת עצמו ליפול ככבשן האש על קדושת השם

מנהג ישראל ללבוש ביום הקדוש בגדי מיתם [קישל].

יש לומר טעם לזה דיבונא (פז) אמרו חכמינו זכרונם לברכה עבר על כריתות ומיתת בן דין תשובה ויום הכיפורים תולין ויסורין מנרקין שנאמר (תהלים פט, לג) ופקדתי שבט פשעם ונגנעם עונם, אולם בוחר הקדוש (במדבר קכא) מבואר שאם מקבל על עצמו למסור נפשו על קידוש השם ומציידי נפשו שאם ירצו להרגו אם לא יכפור בה' ימסור נפשו להרגו ולא יכפור בה' מתכפר גם חייבי מיתה, ולזה לובשים בגדי מיתם להראות שממנסים למסור נפשם ולמות על קדוש שמו יתברך.

או יאמר שהוא כעין ודיו שיודעים שאם ידון אותם הייבים מיתה לולי רחמינו וחסדיו המרובים:

הבה תמים, אות קג

טל השמים

על ידי שאנו נחשבים לעבדים מגיע לנו מן המובהר.

לקונה עבדו בדיון, לרחם עמו ביום דין.

יש לפרש על פי הגמרא (קידושין כ) כל לקונה עבד עברי כאילו קונה אדון לעצמו, שצריך ליתן לו מן המובהר (עין שם בתוספות בשם הירושלמי), ואפילו אין לו אלא כר אחד חייב ליתן לו, אם כן את שפיר כיון שהקדוש ברוך הוא כביכול קונה עבדו בדיון, על ידי כן לרחם עמו ביום דין, ליתן לנו

מרת רבינו
מושה סופר
ד"ר
החכם סופר

תלמידו

מרת רבינו
מושה סופר
ד"ר
החכם סופר

תלמידו

מרת רבינו
שאול בראך
החסידות אלעזר

תלמידו

מרת רבינו
רפאל בלום
ד"ר
הרבנות שומים

תלמידו

מרת
רבינו שליט"א
צנצנת ארזן

ידידינו ר' יואל מייזליש הי"ו

בקאנקארד פלאוא

760 BEDFORD AVE. 718-926-4980

הדפסת והפצת הגליון באדיבות

ניו-ויליאמסבורג

"אתרוגים צענטער"

חשערי זוהר תורה

דרושים נפלאים ומאמרים נאים ממעינו הנובע של מרן רבינו שליט"א

מאמר יד תחת יד

איתא בספרים תשרי נוט' תפילין של יד - של ראש, וצ"ב כוונת רמז הלז.

נראה בהקדם עובדא דהוה בחסיד א' שנסע לרבו הרה"ק מצאנז ז"ע, עודו נוסע בדרכו והגיע יום הגדול והגורא "ראש השנה" והוצרך להשאיר על ר"ה בעיר גור, אצל הרה"ק החידושי הר"ם ז"ע.

בליל ראש השנה אצל שולחן הטהור, הגיד הרה"ק הנ"ל דברי תורה על ענין חלות עגולות הנקרא ראדי"ש שנהגין לאכול בליל זה, והאריך ברמזים נשגבים.

אח"כ כשבא החסיד לרבו הרה"ק מצאנז, שאלו רבו איזה ד"ת הגיד הרה"ק מגור, ענה החסיד באופן ביטול מכיון שלא היו רגיל לשמוע תורות כאלה, והיו לפלא בעיניו.

הגביר הרה"ק מצאנז, האם הנך מניח תפילין, הלא בתפילין ישנם ד' פרשיות, ואצל תפילין מציינו שנקראו טטפ"ת (שמות יג, טז), כמו שביאר רש"י (שם) דטט בכתפי שתיים, ופ"ת באפרקי שתיים, מזה רואים שכל מלה אפילו בלע"ז ילפינו מייני דברים הרבה, וע"כ לא תתמה על הרה"ק מגור שהאריך בביאור תיבת ראדי"ש.

ועפ"י דרכו בקודש נוכל להוסיף דכמו כן כל מלה שיהודי מוציא מפיו הוא ענין גדול למאוד, ופועל גדולות ונצורות בשמי מעל, אפילו דיבורים שנאמרו בלשונות פשוטים, עושים רושם גדול במרום.

לפי זה תבין הרמז הנ"ל, דבחדש תשרי אנו מרבים בתפילות ואמירות, ועליו לדעת שכל מלה ומלה היוצא מפינו נתקבלים למעלה וככל היוצא מפיו יעשה, וענין זה הרי מציינו בתפילין דאף "מלה" פשוטה דרשינן מייני בתוה"ק, ולכן הרמז בתשרי נוטריקון תפילין של יד ותפילין של ראש.

[א"ה: כשהגיד רבינו שליט"א פירוש זה אל הרה"ח המרומום רבי פנחס דוד שווארטץ ז"ל כשהלך לבקרו בחלויו ל"ע, הוסיף הרה"ח הנ"ל רמזיא דמילתא, דתיבת ראדי"ש נוטריקון רא"ש י"ד, כמבואר לעיל הסיפור של הרה"ק מצאנז ז"ע].

*

באופן אחר נראה לבאר הרמז, עפ"י מה איתא בגמ' (מנחות ל"ו ע"א) סח בין תפילה לתפילה עבירה היא בידו חוזר עליה מערכי המלחמה.

פירוש נחמד בדברי הגמ' הללו אמר הג"ר לייבוש נאטנאון ז"ל [אביו של הגאון השואל ומשיב זצ"ל] בעמח"ס בית אל, דתפילין של י"ד קאי על חלק המעשה מעש"י י"ד להתפאר, ותפילין של רא"ש רומז על חלק המחשבה שבראשו שהנשמה שבמוחי. וכדבר הזה הוא בהליכה למלחמה, יש שר הצבא העומד בראש הגדוד והוא משמש כ"מוח" המארגן ומטכס עצות איך להלחם עם השונא, והחיילים הם מקיימים הוראותיו בפועל.

והנה ידוע טענת אפיקורסים דעיקר הוא להיות יהודי בלב בינו לבין עצמו ואין צורך לעשות מצוות ומעש"ט בפועל ח"ו. וכן ישנם הטוענים להיפוך דעיקר הוא המעשה החיצוניות אף שאין מכוונים כראוי, ושניהם שקר ענה בפיהם, דעבודת השי"ת צריך להיות בין במחשבה ובין במעשה, ושנים יסעו.

ובזה פי' הגאון ז"ל דהסח בין תפילה לתפילה, היינו שמפסיק ומחלק בין תפילין של יד היינו עשיי, ובין תפילין של ראש היינו ענין המחשבה, וסובר בדעתו שדי לאחד מהם, אז אינו יכול להיות מעורכי מלחמה, מכיון לערוך ולהנהיג מלחמה כבידה צריכים לשניהם לשר הצבא ולאנשי החיל.

בדרך זה פי' הגה"צ מיישקאלץ זצ"ל בספרו יגל יעקב, כי תצא למלחמה על אויביך (דברים כא, י), כדי להלחם עם השונא, ונתנו ה' אלקיך בידך, מוכרח להיות ג"כ ענין הידים הרומז על העשייה בפועל.

ולפיכך בחודש תשרי המיוסד על תשובה ותיקון המעשים, מוטל עלינו להתנהג בשני חלקי העבודה, הן המחשבה וכוונה, והן עשיית המצוות ומעשים טובים בפועל, ושפיר רמז תפילין של יד ותפילין של ראש בתיבת תשרי, וילכו שניהם יחדיו.

(יום ג' נצבים תשס"ח)

הליכות חיים מאוצרו הטוב של

הגה"צ רבי ישראל דוד הארפענס שליט"א
אב"ד ישראל והומנים

פניני הלכה

הלכות יום כיפור

(א) שאלה: יו"כ שחל בשבת אם מברכין על בשמים בשעת הבלדה. תשובה: מברך.

אף דלדעת המחבר (סי' תרכ"ד, סעיף ג') דאפילו כשחל יו"כ בשבת אין מברכין על הבשמים בשעת הבלדה והטעם דביום כיפור ליכא נשמה יתירה מפני התענית, אמנם כמה מאחרונים חולקים וס"ל דבכה"ג שחל בשבת יש לברך על הבשמים, וטעמם עמם דבשבת לעולם יש נשמה יתירה, ה"ה הב"ח, מג"א, הטו"ו, הגר"ז המט"א ובגדי ישע וס' שלחן שלמה. והטו"ז כתב דיש לנהוג כן מאחר שסוף כל סוף הוא נהנה ואין זה ברכה לבטלה, ויש שרצו ליעיץ שיברך על הבשמים לאחר גמר הבלדה כי לפי הסוכרים דאין מברכין יש חשש הפסק כברכה וזה שאין שם מקומו.

(ב) שאלה: מהו ללבוש סניקער"ס ביום כיפור. תשובה: ראוי למנוע.

כן כתב בשו"ת פנים מאירות (ח"ב, סי' כח) שיש להחמיר מלבוש מנעל מלבדים העשויה כמדת מנעל שלנו ומגין על הרגל ובהלכותיו אינו מרגיש קושי הארץ, שאינו בכלל עינו, וכ"כ החתם סופר בהגהותיו לש"ע (ממשמעות הרמב"ם שבימים ילך בשטרומ"פ, וכשהולך ברחוב ילך במנעל של לבד באופן שמרגיש הקרקע), וכן מביא ב"מנעל רב החדש" שהגר"א החמיר שלא לילך בשום מנעל המגין, ונמצא דמנעלים העשויים מגומי או מין רבע"ד הנקרא 'סניקער"ס' כ"ש דאסורה לדבריהם. וכן הוזהר על כך מרן רבינו בעל דברי יואל מסאטמאר ז"ע, שצוה להרבות ע"ה לחלוץ מנעלים כאלו ביו"כ פ.

ונראה עכ"פ לקטנים שהגיעו לחינוך יש להקל שילכו עם סניקער"ס דממילא יש שאומרים שאין מענין אותן בחליצת הסנדל.

(ג) שאלה: הנוגע בנעלי בגד של יו"כ אי נטל דיו. תשובה: רשאי להחמיר.

בסי' ערך שי (סי' ד) כי דרך החלוץ מנעל של עור צריך לרחוץ דיו (ושכן כ' בוכל"א, אות נ) והובא להלכה בשולחן מלכים (יג), וכן מביא במאסף לכל המתנות (סק"ב), נראה מזה דאם חולץ בשל לבד או בשל גומי ביו"כ אין צריך לטויל דיו וממילא שאסור לו להחמיר ולטויל דיו. אמנם במאסף שם כתב וכן בס' מועד לכל חי (יג-יד, ח-ה) ובשו"ת יין טוב ובשו"ת לב חיים (א-ב) כותבים דלא שניא עור ול"ש לבד וגומי על כולן נוטלים ידיהם בניעתם ולבישתם ובהליצתם, אם כן אסור רוצה להחמיר רשאי לו.

פניני הימים

רגע מיום הקדוש כולל כמה ימים

כל שעה ורגע מיום הקדוש והגורא הזה, הוא כולל כמה ימים מימי השנה שהוא הכללות מכל השנה.

באר משה

יום כיפור נותן חיות לכל השנה

יום הכיפורים שאין בו אכילה ושתיה רק הנאה מזיו השכינה בעוה"ב והיא הנקודה האמצעית בשנה, שנותן חיות לכל השנה.

מנחם ציון [ועיי' בספה"ק 'מאור עינים' כע"ז]

ומביא גואל לפני בניהם

כשהגיע הרה"ק רבי לוי יצחק מנבארדיטשוב זצ"ל פעם בתפלת כל נדרי לפסוק 'ויאמר ה' סלחתי כדברך', הפסיק רגע ואמר, רבותי! כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, ובכן נאמר נא דבר בשם אומרו, 'ויאמר ה' סלחתי כדברך'. בהאלי צדיקים

שערי עתים

יוה"כ שחל בשבת מביא גאולה לעולם

אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נאולין, ראיתי בספר אחד קדוש מדבר היינו כד איקלע שתי שבתות ביחד דאיקלע יום הכיפורים שבתוך ביחד עם שבת קודש, או מיד נגאלין.

בני יששכר [ועיי' בנעום מגדים' שכתב כע"ז עיי"ש ויועם לך]

יום כיפור שחל בשבת - השבת ימליץ טוב בעדינו

בשבת אין יום צרה כי רגע אחד של שבת פועל יותר מכל הזמנים, דמהעונג שבת הוא נחלה בלי מצרים ע"כ יוה"כ שחל בשבת יצוה השבת ליצן, והיינו (ישעיה נח, יג) וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מוכבד אמרו חכ"ל (שבת קיט). זה יוה"כ פ' שאין בו אכילה ושתיה כבדה בכסות נקי, ר"ל שקוראים לשבת עונג כל השנה אזי כשמוגיע יוה"כ בשבת אזי הוא מוכבד בכסות נקי, ר"ל נקי מכל חטא ע"ד (קהלת ח, ט) בכל עת יהי בגדיך לבנים. חתם סופר, דרשות

